

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 26 mars 1924 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till dem, som i arvsmedel, handlagda av utrikesdepartementet, lidit förluster genom bankfirman Knauth, Nachod & Kuhnes i New York konkurs.

(1:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 7 december 1923 dagtecknad proposition (nr 7) har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att av det för innevarande budgetår under riksstatsens tolfte huvudtitel uppförda förslagsanslaget »oförutsedda utgifter» må användas ett belopp av högst 23,500 kronor att ersätta dem, som genom bankfirman Knauth, Nachod & Kuhnes konkurs gått förlustiga dem tillhöriga arvsmedel, under villkor, att de, som sålunda erhålla gottgörelse, på utrikesdepartementet överlåta sina fordringsanspråk mot bankfirman.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Departementschefen har i ärendet anfört i huvudsak följande:

»Under de senare åren har konsulatet i San Francisco vid insändandet till utrikesdepartementet av penningremissor, till övervägande del utgörande arvsmedel, som tillfallit i Sverige bosatta personer efter i Amerika avlidna anhöriga, anlitat den amerikanska bankfirman Knauth, Nachod & Kuhne.

Sålunda insände konsulatet under tiden 8 maj—14 juni 1923 i elva hos nämnda firma inköpta checker sammanlagt 6,069:01 dollars arvsmedel. Innan dessa checker kommit utrikesdepartementet tillhanda och blivit av bankfirman inlösta, ingavs emellertid konkursansökan mot firman, som på grund därav den 16 juni 1923 inställde sina betalningar. Försök, som av departementet genom Skandinaviska kreditaktiebolaget i Stockholm företagits i syfte att få checkerna inlösta, blevo utan resultat.

Utrikesdepartementet uppdrog omedelbart åt generalkonsuln i New York, varest omförmälda bankfirma har sitt huvudkontor, att vidtaga nödiga åtgärder i och för bevakning av det uppkomna fordringsbeloppet.

Någon översikt över bankens ekonomiska ställning föreligger icke ännu, men enligt vad generalkonsuletet i New York meddelat, har den av domstol förordnade utredningsmannen förklarat, att en utdelning å 50 procent med bestämdhet kunde förväntas och att möjlighet föreläge för en utdelning å ända till 70 procent.

Enligt vad konsuln i San Francisco upplyst, har ifrågavarande bankirfirma, som grundades år 1853, åtnjutit det bästa anseende. Detta har även vittordats av Skandinaviska kreditaktiebolaget härstädes, som jämväl meddelat, att firman torde hava förmedlat en avsevärd del av svensk-amerikanarnas remissor till Sverige, ävensom att dess rörelse haft en betydande omfattning. Bland annat hade firman jämte andra ansedda bankirfirmor under en lång följd av år — även efter kriget — anlåtats av amerikanska postverket för dess utbetalningar till svenska postverket, varvid det städse rört sig om högst avsevärda belopp.

Rörande förvaltningen av de utav konsulatet i San Francisco omhändertagna medlen har konsuln därstädes upplyst, att konsulatet de senare åren haft s. k. check-konton i tvenne av stadens banker, nämligen American National Bank och Anglo-London, Paris National Bank. I den förstnämnda banken hade insatts alla sådana inkommande medel, för vilka konsulatet varit skyldigt att avgiva kvartalsredovisningar till utrikesdepartementets personal- och administrativa avdelning. I den senare banken hade insatts de s. k. 'trusteefunds', d. v. s. medel tillhörande enskilda personer (arvsmedel, sjömansmedel o. dyl.). Dessutom hade dylika 'trustee'-medel, som av konsulatet av en eller annan anledning måst förvaltas under längre obestämd tid, insatts på enskilda sparkassekonton i ytterligare en tredje större bank, nämligen First National Bank.

Vid sidan av dessa konton i ovannämnda banker hade konsulatet haft ett check-konto med bankirfirman Knauth, Nachod & Kuhne. Detta konto hade redan under många år innehaft av det tidigare oavlönade konsulatet i San Francisco. I denna bankirfirma hade insatts i avrundade belopp de medel, som varit färdiga att remitteras till utrikesdepartementet. Med undantag av de genom avrundning av summor uppståndna överskott hade i nämnda bank sålunda endast insatts medel, som i form av växlar på banken i fråga samtidigt remitterats till utrikesdepartementet. De mot växlarna svarande beloppen hade varit under denna bankirfirmas kontroll endast den tid, som åtgått för postbefordringen av växlarna till Sverige, samt den ytterligare tid, som åtgått för av svensk bank verkställda inkasseringar. — Konsuln har framhållit, att orsaken till att de under konsulatets förvaltning stående medlen deponerats i så många skilda banker, hade varit den, att man velat söka fördela risken under de på världskriget följande år av allmän ekonomisk osäkerhet.

De arvsmedel, varom här är fråga, utgöras av kvarlåtenskap, avsedd att tillställas i Sverige bosatta arvingar till följande i Amerika avlidna personer.

Utrikesdepartementets befattning med arvsärenden tager sin början antingen därigenom, att vederbörande konsulat inrapporterar dödsfallet, varefter departementet sätter sig i förbindelse med arvingarna i Sverige, eller ock så, att här i landet boende arvingar hos departementet anmäla dödsfallet och anhålla om bistånd för bevakande av sin rätt. Sedan de arvingar, med vilka departementet trätt i förbindelse, förbundit sig att ersätta de direkta utgifter, departementet kan komma att få vidkännas på grund av departementets befattning med arvsärendet, införskaffar och översänder departementet till vederbörande konsulat släktutredning samt fullmakter från arvingarna. Med

stöd av dessa handlingar uppbär konsulatet sedermera arvsmedlen, och sedan avdrag skett för utlägg samt för de expeditionsavgifter, som enligt förordningen den 28 maj 1920 skola utgå, insändas medlen till utrikesdepartementet för att tillställas arvingarna.»

Sedan härefter omförmälts innehållet av ett av justitiekanslern avgivet utlåtande i ärendet, anför departementschefen vidare.

»Såsom justitiekanslerns utlåtande giver vid handen, torde någon ersättningskyldighet icke föreligga för svenska staten med avseende å de arvsmedel, som genom den amerikanska bankirfirmans konkurs kunna komma att undandragas vederbörande arvtagare. Starka billighetsskäl synas mig emellertid tala för att staten här träder emellan och bereder gottgörelse för de förlorade medlen. Ifrågavarande medel utgöras nämligen till större delen av mindre arv, vilkas mottagare äro nära anhöriga till respektive arvlätare, och flertalet av dem torde befinna sig i blygsamma ekonomiska omständigheter. Det torde ej heller böra förbises, att staten äger ett direkt intresse av att allmänhetens förtroende för departementet i dess egenskap av förmedlare i arvsärenden icke rubbas. Utrikesdepartementets bemedling i arvsfall har de senare åren varit ganska omfattande, och allmänheten har i allt flera fall anlitat departementet för att genom konsulernas försorg bevaka sina rättsanspråk efter avlidna anhöriga och släktingar. Genom departementets och konsulatens ingripande tillföres landet årligen avsevärda belopp arvsmedel från utlandet, i synnerhet från Amerika, vilka medel komma respektive arvingar tillgodo emot måttliga kostnader.

Jag vill därjämte erinra om att riksdagen vid föregående tillfällen, åren 1891 och 1899, medgivit, att gottgörelse finge utbetalas till vissa enskilda personer, vilka genom konsulattjänstemans förvållande icke erhållit redovisning för dem tillkommande arvsmedel.

På grund av vad jag anført, finner jag det skäligt, att ersättning av allmänna medel beredes de personer, som på grund av ifrågavarande bankirfirmas konkurs icke kommit i åtnjutande av dem tillhöriga arvsmedel, uppgående till ett sammanlagt belopp av dollars 6,069:01.

Såsom villkor för ersättnings utbetalande av allmänna medel torde böra bestämmas, att de personer, vilka erhålla dylikt skadestånd, på utrikesdepartementet överlåta sina fordringsanspråk mot bankirfirman.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet, som icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag, har emellertid ansett sig, med anledning av vad i ärendet förekommit, böra framhålla vikten av att noggrann kontroll från utrikesdepartementets sida utövas över att medel, som av beskickningar och konsulat förvaltas, placeras på ett fullt betryggande sätt, så att förluster av nu berörda slag för framtiden må kunna undvikas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att av det för innevarande budgetår under riksstatens tolfte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter må användas ett belopp av högst 23,500 kronor att ersätta dem, som genom bankirfirman Knauth, Nachod & Kuhnes konkurs gått förlustiga dem till-

höriga arvsmedel, under villkor, att de, som sålunda erhålla gottgörelse, på utrikesdepartementet överlåta sina fordringsanspråk mot bankirfirman.

Stockholm den 26 mars 1924.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 29.